

Abraham 3 (van 5) – Overgave
Genesis 22:1-19

- Verhaal van de klok

Slide:

- Lezing: Genesis 22:1-19

¹Enige tijd later stelde God Abraham op de proef. ‘Abraham!’ zei Hij. ‘Ja, ik luister,’ antwoordde Abraham. ²‘Haal je zoon, je enige, van wie je zoveel houdt, Isaak, en ga naar het gebied waarin de Moria ligt. Daar moet je hem offeren op een berg die Ik je wijzen zal.’

³De volgende morgen stond Abraham vroeg op. Hij zadelde zijn ezel, nam twee van zijn knechten en zijn zoon Isaak met zich mee, hakte hout voor het offer en ging op weg naar de plaats waarover God had gesproken. ⁴Op de derde dag zag Abraham die plaats in de verte liggen. ⁵Toen zei hij tegen de knechten: ‘Blijven jullie hier met de ezel. Ikzelf ga met de jongen verder om daarginds neer te knielen. Daarna komen we naar jullie terug.’ ⁶Hij pakte het hout voor het offer, legde het op de schouders van zijn zoon Isaak en nam zelf het vuur en het mes. Zo gingen die twee samen verder. ⁷‘Vader,’ zei Isaak. ‘Ja, mijn zoon, ik luister,’ antwoordde Abraham. ‘We hebben vuur en hout,’ zei Isaak, ‘maar waar is het lam voor het offer?’ ⁸Abraham antwoordde: ‘God zal zich zelf van een offerlam voorzien, mijn zoon.’ En zo gingen die twee samen verder. ⁹Toen ze waren aangekomen bij de plaats waarover God had gesproken, bouwde Abraham daar een altaar, schikte het hout erop, bond zijn zoon Isaak vast en legde hem op het altaar, op het hout. ¹⁰Toen pakte hij het mes om zijn zoon te slachten. ¹¹Maar de engel van de HEER riep vanuit de hemel: ‘Abraham, Abraham!’ ‘Ja, ik luister,’ antwoordde hij. ¹²‘Raak de jongen niet aan, doe hem niets! Want nu weet Ik dat je ontzag voor God hebt: je hebt Mij je zoon, je enige, niet willen onthouden.’ ¹³Toen Abraham om zich heen keek, zag hij achter zich een ram, die met zijn hoorns verstrikt was geraakt in de struiken. Hij pakte het dier en offerde dat in de plaats van zijn zoon. ¹⁴Abraham noemde die plaats ‘De HEER zal erin voorzien’. Vandaar dat men tot op de dag van vandaag zegt: ‘Op de berg van de HEER zal erin voorzien worden.’

¹⁵Toen sprak de engel van de HEER opnieuw vanuit de hemel tot Abraham. ¹⁶Hij zei: ‘Ik zweer bij mijzelf – spreekt de HEER: Omdat je dit hebt gedaan, omdat je Mij je zoon, je enige, niet hebt onthouden, ¹⁷zal Ik je rijkelijk zegenen en je zo veel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn en zand op het strand langs de zee, en je nakomelingen zullen de steden van hun vijanden in bezit krijgen. ¹⁸En dankzij jouw nakomelingen zullen alle volken op aarde zich gezegend noemen. Want jij hebt naar Mij geluisterd.’

¹⁹Daarna ging Abraham terug naar zijn knechten. Samen gingen ze weer op weg naar Berseba, en daar bleef Abraham wonen.

Preek

Lieve mensen,

Als ik het verhaal van de klok vertel, dan besef ik dat ik vroeger een heel lieflijk beeld van deze geschiedenis had. Maar wat is het rauw en pijnlijk. Toen ik het in de voorbereiding voor de zoveelste keer in mijn leven las. Toen bekreep mij weer de beklemming en het onbegrip. Wat is dit voor een God? Is dit mijn God?

Ik heb zo'n vier jaar geleden hier ook al over gepreekt. Bij de inzegening van Rian, Tom en Jacobine. Mocht je nieuwsgierig zijn: hij is op de site én op YouTube terug te vinden onder de titel 'Hier ben ik' (22 augustus 2021). Ik neem daar mijn uitgangspunt in het donkere lied van Leonard Cohen getiteld *hineni*. Ik zal in de preek van vandaag wat andere aspecten naar voren halen. Want er zit genoeg in.

De titel van de preek is:

Slide: Overgave

Weet je wat heel opvallend is: het begin van Genesis 22 lijkt heel erg op het begin van Genesis 12.

Slide: 1De HEER zei tegen Abram: 'Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat Ik je zal wijzen. (Genesis 12)

Slide: 1Enige tijd later stelde God Abraham op de proef. 'Abraham!' zei Hij. 'Ja, ik luister,' antwoordde Abraham. 2'Haal je zoon, je enige, van wie je zoveel houdt, Isaak, en ga naar het gebied waarin de Moria ligt. Daar moet je hem offeren op een berg die Ik je wijzen zal.' (Gen.22)

Eigenlijk zijn dit het begin en het einde van de geschiedenis van Abraham in de Bijbel. Een omlijsting, zo zou je kunnen zeggen. Hierna gebeurt nog wel wát, maar niet heel veel meer.

En wat gebeurt er in deze twee verzen? Nou, in Genesis 12 moet Abram zijn *vastigheden van vroeger* opgeven. Zijn plek, zijn familie. Hij moet zich helemaal overgeven aan God. Vertrouwen op zijn woord. Vertrouwen op zijn zorg. Dat ging niet zonder hobbels en drempels. Hebben we gezien in de eerste preek. Abram moest echt losgeweekt worden. Bleef eerst in Charan hangen. En nam zijn vader mee en zijn neef. Het valt niet mee om het te doen met Gods woord en Gods beloften alleen. Liever heb je meer zekerheden.

In Genesis 22 moet Abraham zijn *vastigheden voor de toekomst* opgeven. Isaak is alles voor hem. Het is het concrete bewijs dat God betrouwbaar is. Kinderen zijn in die tijd ook jouw verzorging op je oude dag. Abraham heeft er zo op gewacht. Om gebeden. Hij heeft om Isaak ook al afscheid genomen van Ismaël, zijn andere zoon. Hij zet alle kaarten op deze jongen. Die de lach op zijn gezicht en in zijn hart heeft teruggebracht. Moet Abraham ook hem loslaten?

Je verleden loslaten. Je toekomst overgeven. Omdat God alleen jouw houvast moet zijn.

Slide: Hoe kan God het van je vragen?

Het lijkt wel alsof wij meer worstelen met deze geschiedenis dan Abraham zelf. Het is toch onmenselijk in onze ogen!? Wat is het geheim? Hoe kan Abraham tegen zijn knechten zeggen: 'blijven jullie hier met de ezel. Ikzelf ga met de jongen verder om daarginds neer te knielen. Daarna komen we (!!) naar jullie terug.'? Hoe kan hij dat zo vol vertrouwen zeggen? Hoe kan hij op de vraag van Isaak antwoorden: 'God zal zich zelf van een offerlam voorzien, mijn zoon.'? Wat is het geheim?

Nou, Abraham heeft iets van God gezien. Soms was God heel ver weg hè. Soms was het tijden stil. Dan modder je maar wat aan voor je gevoel. Dan vraag je je misschien zelfs wel af of het wel waar is allemaal. Die periodes kende Abraham ook. Maar hij heeft toch een glimp opgevangen van wat God kan. En daar klampt hij zich dan aan vast.

De schrijver van Hebrreeën zegt het zo:

Slide: ¹⁷Door zijn geloof kon Abraham, toen hij op de proef werd gesteld, Isaak als offer opdragen. Hij die de beloften had ontvangen, was bereid zijn enige zoon te offeren. ¹⁸Terwijl er tegen hem gezegd was: 'Alleen door Isaak zul je nageslacht krijgen,' ¹⁹zei hij bij zichzelf dat het voor God mogelijk moest zijn iemand uit de dood op te wekken, en daarom kreeg hij hem ook terug, bij wijze van voorafbeelding. (Hebr. 11)

God stelde Abraham een jaar voor de geboorte van Isaak de vraag: 'is ook maar iets voor de HEER onmogelijk?' (Gen.18:14). Abraham klampt zich dus vast aan de macht van God. Het is niet zozeer een kwestie van vertrouwen. Maar meer een kwestie van ontzag. Dat staat er ook hè. Als God Abrahams hand heeft tegengehouden dan zegt Hij niet: nu weet ik dat je me vertrouwt. God zegt: *nu weet ik dat je ontzag voor God hebt.*

Wat opvallend is in de vertelstijl is dit: de vertrouwelijke naam van God. JHWH. – betekenis: Ik zal er zijn. Ik ben bij je. Ik zal voor je zorgen – die naam werd voor het laatst gebruikt in Genesis 21:1. Als Hij Isaak aan Abraham en Sara geeft. De betrokkenheid van God komt daarin naar voren. Maar daarna wordt elke keer het meer afstandelijke 'God' gebruikt. Ook in deze geschiedenis van vandaag. Dat doet de schrijver niet zomaar. God heeft een onbegrijpelijke kant. Onnavolgbaar, mysterieus, beetje beangstigend soms. En dat ervaar je toch allemaal wel bij tijd en wijle. Dat je God niet voelt, niet begrijpt, vooral vragen hebt. Hoe moet je dan met God omgaan? Als Hij even of langer niet die warme, toegewijde God is voor jouw idee?

Nou, dan toch maar gehoorzaam leven voor Hem. Ook als je niet zo goed begrijpt waar zijn regels, zijn geboden goed voor zijn. Waar zijn weg nou uiteindelijk heen moet leiden. Toch doen wat Hij vraagt.

En dan kómt het moment dat Hij ineens weer zijn arm om je heen slaat. Want op het moment dat Abraham zijn mes heft is daar ineens weer JHWH. Ineens wordt die andere naam gebruikt. God die zo lang afwezig leek. En *superweird*. Onnavolgbaar. Alsof je alléén door moeilijke tijden heen moest. Hij droeg je toch. Hij was nooit ver weg. Het is een beetje zoals bij Job. God kan afstandelijk lijken. En onbegrijpelijk overkomen. We hadden het er op de kerkenraad nog over: de

God van het Oude Testament. Die lijkt vaak zo anders. We voelen ons er op z'n minst ongemakkelijk bij. Die kant heeft God ook. Dat we Hem niet kunnen narekenen. En niet kunnen verdedigen of uitleggen. Maar dan ineens komt Hij weer dichtbij en voelt het weer goed.

En dan is er nog iets. De tekst uit Hebreeën schreef: 'bij wijze van voorafbeelding'. En dat is ook nog aan de hand. Ik las een prachtig citaat van Henk Binnendijk:

Slide: *Abraham leert God op een manier kennen die hij zonder beproeving nooit had gehad. God zocht naar een man, die Hij zou kunnen inwijden in wie Hij zelf was en wat Hij zelf ging doen. God wilde iemand aan den lijve doen ondervinden wat het is om vrijwillig je enige zoon, die je liefhebt, te offeren.*¹

Want dat is de lijn die er ook heel duidelijk in zit. De berg Moria, waar dit allemaal gebeurt, is de berg waar later de tempel gebouwd zal worden. En in die tempel zijn gebeden, offers en rituelen waarin verlangen spreekt naar God. Naar God die voor altijd dichtbij zal zijn. Verlangen naar God, die in alles altijd zal voorzien. En die in Jezus al die gebeden vervult. In Hem toont God zijn menselijke gezicht. En in Hem maakt God de weg naar de toekomst open. God die *wel* zijn Zoon loslaat in de dood. Verder moet gaan dan Abraham. En: ook God krijgt zijn Zoon terug! Jezus staat na zijn dood op. Overwint daarmee zo'n gigantische vijand. En maakt ruimte voor de Geest. Die altijd in je zal zijn. God is nooit meer ver weg. Dat is waar deze geschiedenis, met al zijn vragen en onbegrijpelijkheid, op uit loopt. God gaat voorzien. Geloof je dat? Ook in jouw concrete leven?

- Binnenkort zijn er verkiezingen. Je houdt je hart vast als je de polarisatie in onze samenleving ziet. Komt het ooit nog goed? Geloof je dat de HEER zal voorzien? Kun je het in handen van God leggen en laten?
- Je hebt bij een open graf gestaan en de pijn is nog steeds niet te harden. Wat een verdriet. Je kan geen kant op, voor je gevoel. En God lijkt op afstand. Geloof je dat de HEER zal voorzien? Kun je het in handen van God leggen en laten?
- Als je je zorgen maakt om je kinderen of kleinkinderen. Ze groeien op in een nare wereld. Zomaar zitten ze in een algoritme waar je ze niet hebben wilt. Hen loslaten is zo moeilijk. Geloof je dat de HEER zal voorzien? Kun je het in handen van God leggen en laten?

Durf je de toekomst met Hem aan? Zo vraagt God vandaag aan jou en mij om volger te zijn van *influencer* Abraham. In ontzag voor God gehoorzaam te leven. Ook als jij niet ziet hoe het verder moet. Laat het aan God. Hij zal zijn weg er mee vinden. En dan is het goed.

Amen

¹ Henk Binnendijk – De God van Abraham, Isaäk en Jakob (Bijbelstudies) – Kampen 2004; pagina 92